

Asia: VN/28901/2024

## **Luonnos hallituksen esitykseksi ampumaratojen ympäristöluvanvaraisuuden rajan nostamisesta**

### **Lausunnonantajan lausunto**

#### **Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Ympäristöministeriö on pyytänyt lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi ampumaratojen ympäristöluvanvaraisuuden rajan nostamisesta. Esityksellä ehdotetaan muutettavaksi ympäristönsuojelulakia (527/2014, YSL). Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toteaa lausuntonaan seuraavan.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen toiminta-alueella on valvontajärjestelmä YLVAn tietojen mukaan yhteensä 51 toiminnassa olevaa ampumarataa. YLVA-tietojen mukaan näistä ampumaradoista 4 on kunnan toimintaa ja 2 yritysten ampumaratoja, loput 45 ovat yhdistysten ylläpitämiä. ELY-keskuksella ei ole ajantasaista tietoa alueen ampumaratojen lupatilanteista. ELY-keskuksen käsityksen mukaan alueella toimii edelleen yhdistysten ja kuntien hallinnassa olevia ampumaratoja, joilla ei ole ympäristönsuojelulain mukaista lupaa.

Esityksellä ilmoituksenvaraiseksi säädettäisiin ulkona sijaitseva ampumarata, jolla on tarkoitettu ammuttavaksi enintään 50 000 laukausta vuodessa ja jossa ei ole lyijyhauleilla tapahtuvaan haulikkoammuntaan tarkoitettua rataa. Voimassa olevassa ympäristönsuojelulaissa säädetään ampumaratojen ilmoituksenvaraisuudesta liitteessä 4 kohdassa 7 seuraavasti: ulkona sijaitseva, ampumarata, jolla on tarkoitettu ammuttavaksi enintään 10 000 laukausta vuodessa ja jossa ei ole haulikkoammuntaan tarkoitettua rataa.

Ilmoitusmenettely on tullut voimaan ympäristönsuojelulain muutoksella (L 1166/2018) 1.1.2019. Tätä koskevassa hallituksen esityksessä vuonna 2018 (HE 94/2018 vp) eräiden toimintojen siirtämistä lupamenettelystä ilmoitusmenettelyyn linjattiin, että ilmoitusmenettelyyn voitaisiin siirtää sellaisia toimintoja, joilta ei EU-lainsäädännön mukaan edellytetä ympäristölupaa. Ilmoitusmenettelyyn oli tarkoitus siirtää sellaisia toimintoja, joissa uusi menettely ei vaarantaisi

nykyisen ympäristönsuojelun tason säilymistä. Lisäksi ilmoitusmenettelyn tavoitteena oli vähentää toiminnanharjoittajien ja viranomaisten hallinnollista taakkaa. Hallituksen esityksessä todetaan, että ilmoitusmenettelyyn siirrettäisiin toimintoja, joiden ympäristövaikutukset olisivat vähäisiä ja kohdistuisivat rajoitetulle alueelle. Tuolloin ampumaradoista todettiin seuraavaa: "Laukaisumäärältään vähäiset ampumaradat aiheuttavat ympäristöön pääosin meluhaittaa, jonka rajoittaminen vaatii tapauskohtaista harkintaa, mikä sopisi toiminnan laajuuden huomioon ottaen ilmoitusmenettelyssä ratkaistavaksi." Ilmoitusmenettelyä koskevien esitöiden mukaan ampumaratojen keskeiset ympäristövaikutukset liittyvät meluun sekä maaperän ja pohja- ja pintaveden laadun heikkenemiseen. Melu koetaan naapurustossa usein häiritseväksi. Siviiliampumaratoja, joita siirrettäviksi esitetyt radat käytännössä edustavat, käytetään yleensä huhtikuusta lokakuuhun toiminnan keskittyessä arki-iltoihin ja viikonloppuihin. Ampumaratamelua ja sen haittavaikutuksia on lupapäätöksissä pyritty rajoittamaan yleensä sekä toiminta-aikaan että äänitasoon liittyvillä määräyksillä. Esitöissä on vielä todettu, että eräiden ilmoitusmenettelyyn siirrettäviksi esitettävien toimintojen, kuten ampumaratojen, aiheuttamien päästöjen vaikutukset ovat luonteeltaan lähinnä naapuruussuhdeoikeudellisia.

Nyt vireillä olevan esityksen tavoitteena on toteuttaa hallitusohjelman kirjaus sujuvoittaa ampumaratoja koskevia ympäristölupaprosesseja siirtämällä nykyistä suurempi osa ampumaradoista ympäristölupavollisuudesta käsittelyajaltaan keskimäärin nopeamman ilmoitusmenettelyn piiriin. Esityksellä ei arvioida olevan haitallisia ympäristövaikutuksia. Esityksen mukaan ympäristönsuojelulaissa säädetyt edellytykset ympäristöluvan myöntämiselle vastaavat käytännössä toiminnan sallivan ilmoituspäätöksen myöntämisen edellytyksiä. Esitys voi edistää lyijyhaalien korvautumista teräshauleilla ampumaratakäytössä.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus huomauttaa, että 50 000 laukauksen laukausmäärää ei voida pitää vähäisenä. Lisäksi esitys koskisi haulikkoratoja, jotka alun perin jätettiin ilmoitusmenettelyn ulkopuolelle erityisesti meluhaittojen takia. Ehdotus ei näin ollen vaikuta vastaavan ilmoitusmenettelyn alkuperäistä tarkoitusta. Käsiteltävänä olevassa esitysluonnoksessa ympäristönsuojelulain muuttamisesta ei ole tuotu esille, miten esityksen arvio ympäristövaikutuksista on todettu. Ampumaradoilla ei ole myöskään mahdollisuuksia valvoa, käytetäänkö ammunassa lyijyhauleja sisältäviä patruunoita. Radat ovat pääosin valvomattomia ja yhdistysten jäsenten vapaassa käytössä aukioloaikojen puitteissa.

Ympäristönsuojelulain mukainen ilmoitus on tehtävä vähintään 120 vuorokautta eli 4 kuukautta ennen toiminnan aloittamista. Ehdotuksesta käy ilmi, että ampumaratojen ympäristölupien käsittelyaika kunnissa on keskimäärin 6,9 kuukautta ja kaikkien uusien tai uutta vastaavien ympäristöluvanvaraisten hankkeiden ympäristölupien käsittelyaika keskimäärin 5,2 kuukautta. Nykyistä useampien ampumaratojen siirtäminen ilmoituksenvaraisiksi nopeuttaisi siten käsittelyä ampumarata-asioissa vajaalla kolmella kuukaudella, jota ELY-keskus ei pidä merkittävänä. Koska ilmoitusmenettelylle on asetettu ympäristönsuojelulaissa sitova määräaika päätöksenteolle, on mahdollista, että ilmoitusmenettelyssä päädytään jättämään ampumaratoja koskevia ilmoituksia tutkimatta puutteellisten ilmoitusten ja aikapaineen takia. Toisaalta aikataulupaineessa puutteellisten ilmoitusten perusteella tehdyt päätökset johtavat vääjäämättä valitusmenettelyyn, joka entisestään hidastaisi hankkeiden etenemistä.

Ilmoitus- ja lupamenettelyjen tehostamista tavoiteltaessa on keskeistä ymmärtää, että suurin osa ampumaratatoimijoista on yhdistyksiä. Kolmannen sektorin toimijoilla ei useinkaan ole omasta takaa riittävää osaamista ilmoitus- ja lupamenettelyiden hoitamiseen taikka taloudellisia resursseja ilmoitus- ja lupamenettelyissä vaadittavien selvitysten teettämiseen. Ympäristölupamenettelystä ilmoitusmenettelyyn siirtymisen sijaan tulisikin varata riittävästi resursseja ampumaratatoimijoiden neuvontaan ja viranomaistoimintaan ympäristölupien käsittelyssä.

ELY-keskus toteaa, että ampumaratojen aiheuttama melu on merkittävä ihmisten terveyteen ja viihtyisyyteen sekä ympäristöön vaikuttava päästö. Erityisesti haulikkoammunnan aiheuttamat meluhaitat ovat todellisia. Hallituksen esityksessä ehdotetulle ilmoituksenvaraisen ampumaradan laukausmäärän nosto voi lisätä ratojen aiheuttamia meluhaittoja erityisesti, jos laukaisumäärät lisääntyvät haulikkoammuntaan tarkoitetuilla ampumapaikoilla ja -suunnilla. ELY-keskus huomauttaa, että ampumaratoja ei tulisi voida käsitellä ilmoitusmenettelyssä, jos ampumaratatoiminnasta laadittavat melumallinnukset osoittavat, että toiminnasta voi aiheutua naapuruussuhdelaissa tarkoitettua kohtuutonta räsistystä, vaan tällöin asia on ratkaistava ympäristölupamenettelyssä.

Esityksen mukainen ilmoitusmenettelyn laukaisumäärien nosto voi johtaa lisääntyneeseen meluhaittaan, joka taas lisää kunnan ympäristönsuojeluviranomaisten työmäärää, mikäli haitankärsijät tekevät kokemastaan haitasta ilmoituksia. Tämä voi johtaa myös ampumaratatoimijoiden lisääntyneeseen työmäärään, kun meluhaittoja ratkaistaan jälkikäteen. Jos ilmoitus- ja lupavarmuuden välinen raja halutaan nostaa 50 000 laukaukseen vuodessa, ei sitä tulisi sallia kovaa melua aiheuttaville asetyypeille, kuten haulikoille.

Meluhaittojen lisäksi erityisesti vanhat ampumaradat, joissa ei ole parhaan käyttökelpoisen tekniikan (BAT) mukaisia päästöjen hallinta- ja vähentämismuokkauksia, ovat merkittävä riski maaperän pilaantumiselle. Ampumaratatoiminnasta ei aiheudu maaperän välitöntä tai lyhyen aikavälin pilaantumista, vaan haitta-aineiden kulkeutuminen ympäristöön on hidasta. Ratarakenteisiin jäävien patruunojen tai hallitsemattomasti esimerkiksi haulikkoradoilta leviävien haulien sisältämiä metalleja liukenee ajan saatossa sade- ja sulamisvesiin, saostuu ja sitoutuu maaperän pienhiukkasiin. Metalleja voi kulkeutua sadevesien kautta pintavesiin tai maahan imeytyvän veden mukana syvemmälle maakerrokseen ja pohjaveteen saakka. ELY-keskus tuo esiin, että sen alueella on pilaantuneiden maaperän tietojärjestelmässä (MATTI-rekisteri) 139 ampumarataa. Ampumamäärien lisäämistä radoilla, joilla ei ole asianmukaisia suojuksia maaperän ja pohjaveden pilaantumisen estämiseksi, ei tulisi sallia.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus pitää tärkeänä, että pohjavesialueella sijaitsevat ampumaradat tarvitsevat jatkossakin ympäristönsuojelulain 28 §:n mukaisesti ympäristöluvan. YSL 28 §:n mukaan ympäristölupa tarvitaan, jos toiminta sijoitetaan tärkeälle tai muulle vedenhankintakäyttöön soveltuvalle pohjavesialueelle ja toiminnasta voi aiheutua pohjaveden pilaantumisen vaaraa. ELY-

keskus näkemyksen mukaan ampumaratatoimintaan pohjavesialueella liittyy aina riski pohjaveden pilaantumisesta, jolloin tällainen toiminta tarvitsee poikkeuksetta ympäristöluvan.

Esityksessä ehdotetaan kahden vuoden siirtymäsäännöstä sellaisille toiminnassa oleville ampumaradoille, joilla ei ole ilmoitusmenettelyssä annettua ilmoituspäätöstä tai ympäristölupaa. Mainitun määräajan kuluessa lain voimaantulosta tulisi tällaisista ampumaradoista tehdä YSL 10 a luvun mukainen ilmoitus tai hakea niille ympäristölupaa. ELY-keskus pitää ehdotusta ympäristönsuojelun turvaamisen ja toiminnan valvonnan kannalta hyvänä.

Olemassa olevilla ja tällä hetkellä ilman ilmoituspäätöstä tai ympäristölupaa toimivilla ampumaradoilla on haulikkoratoja, joilla on käytetty lyijyhauleja. Vaikka jatkossa lyijyhauleja ei enää käytettäisi, maaperään on jo ehtinyt kertyä lyijyä, joka jää sinne. Esityksen valmistelussa on tarpeen kiinnittää huomiota valtion valvontaviranomaisten ja kuntien resursseihin, koska jotkin olemassa olevat ja tällä hetkellä ilman ilmoituspäätöstä tai ympäristölupaa toimivat ampumaradat saattavat luopua haulikkoratojen toiminnasta kokonaan tehdäkseen ilmoituksen tai hakeakseen ympäristölupaa siirtymäajan puitteissa. Tällöin haulikkoratojen toiminnassa aiemmin käytettyjen lyijyhaulien takia pilaantunut maaperä tulee puhdistaa, mistä pilaantumisen aiheuttaja vastaa. Tämä saattaa lisätä neuvonnan tarvetta toimijoille.

Yhteenvedonaan ELY-keskus toteaa suhtautuvansa esitykseen ampumaratojen luvanvaraisuuden rajan nostamisesta 50 000 laukaukseen vuodessa kriittisesti erityisesti haulikkoratojen vuoksi. ELY-keskus arvioi, että muutos tulisi lisäämään puutteellisina vireille jätettyjen ilmoitusten määrää ja voisi johtaa sekä valitusten määrän lisääntymiseen hallinto-oikeudessa että meluhaittailmoitusten lisääntymiseen viranomaisessa. Erityisesti haulikkoratojen aiheuttamat melupäästöt ovat hankalasti hallittavia.

#### Asian käsittely

Asia on käsitelty Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueella ympäristönsuojeluyksikössä.

Lausunnon on esitellyt juristi Maria Hakala ja ratkaissut johtaja Karoliina Laakkonen-Pöntys. Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti viraston asiahallintojärjestelmässä. Merkintä sähköisestä hyväksymisestä on asiakirjan viimeisellä sivulla.

Hakala Maria

Etelä-Pohjanmaan ELY - Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue